

Portál Elektronických Periodik - PEC

<http://www.cuni.cz/pec/hledej.php>

Marie Paráková marie.parakova@ruk.cuni.cz

Ústřední knihovna Univerzity Karlovy

Petr Boldiš petr.boldis@ff.cuni.cz

Ústav informačních studií a knihovnictví, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

S nedostatkem tištěných titulů časopisů docházejících do informačních institucí v České republice, především pro oblast vědy a výzkumu a pedagogickou činnost na vysokých školách, se podařilo vyrovnat prostřednictvím programu MŠMT ČR „Informační zdroje pro výzkum a vývoj“. V rámci tohoto programu byla pořízena řada elektronických informačních zdrojů, které obsahují plné texty široké škály odborných titulů časopisů. Tuto řadu doplňují dále tituly, které odebírají informační pracoviště formou předplatného, a tituly, jež jsou volně dostupné všem potenciálním uživatelům prostřednictvím internetu.

Vzhledem k tomu, že při vytváření nových aplikací v knihovnicko-informačním systému na Univerzitě Karlově v Praze máme vždy na mysli snadnou orientaci a co nejméně komplikovaný přístup pro koncového uživatele, pokusili jsme se vytvořit z této rozsáhlé nabídky titulů časopisů informační portál, který by tyto služby zajistil. Takto vznikl Portál Elektronických Časopisů, tzv. PEC, kterou mají dnes k dispozici studenti, pedagogové, vědečtí a výzkumní pracovníci, ale i ostatní pracovníci univerzity.

Do portálu byly zařazeny následující tři typy periodik:

- tituly časopisů předplacené fakultami a součástmi UK
- tituly časopisů dostupné z plnotextových informačních zdrojů, k nimž UK vlastní licenční oprávnění
- volně přístupné odborné časopisy .

U prvního typu časopisů jsou kritéria výběru dána, ale u druhého a třetího typu bylo třeba vytvořit systém požadavků, který by nalezené tituly časopisů splňovaly a zároveň vyhovovaly potřebám, pro něž jsou určeny. Po odborných konzultacích vedených s knihovníky, ale i s odborníky z daných oborů, byla stanovena pro skupinu časopisů excerpovaných z informačních zdrojů následující kritéria :

- 1) Vybírány jsou pouze časopisy odborné, jsou vynechávány zejména časopisy určené pro volný čas, nicméně jejich zařazení do vstupního souboru bylo ponecháno na zralé úvaze spolupracovníků (garantů) z knihoven UK.
- 2) Zařazovány jsou především tituly aktivní, jejichž periodická či nepravidelná řada nebyla v tomto roce ukončena.
- 3) Tituly, které nejsou aktivní, jsou vřazeny pouze při splnění následujících podmínek:

- a) k dispozici je nejméně pětileté období vydávání titulu, případně pět ročníků časopisu
- b) informace, obsažené v časopise nemají krátkodobý a účelový charakter (např. některé newsletter a příležitostné bulletiny)
- c) zastarávání informací v oboru má dlouhodobý charakter(některé obory z oblasti tzv. humanities, umění, kultura apod.)
- d) u exaktních a dymanických oborů je rozhodnutí o zařazení do kolekce ponecháno na zodpovědnosti garanta.

Jak již bylo výše v textu uvedeno nejsou do portálu zařazeny pouze časopisy získané řízeným výběrem, ale přibližně deset tisíc titulů časopisů, které se nacházejí v elektronických informačních zdrojích. Tituly z rozsáhlých univerzálních zdrojů (např. ProQuest či EBSCO a jim podobných), jejichž výběr a sestavení do skupin neovlivňuje akademická komunita, mají v některých případech charakter populárně naučného periodika, určeného pro nejširší skupinu zájemců. Z tohoto důvodu, až na drobné, oddůvodněné, výjimky, nebyly do portálu určeného pro potřeby akademické obce univerzity zařazeny. Z obdobných důvodů nejsou v portálu podchyceny ani tituly obecně označované jako "General Interest Periodicals".

U třetího typu časopisů , tzn. volně dostupných z prostředí internetu, byly stanoveny následující podmínky:

- a) přístupnost plných textů článků publikovaných v daném periodiku
- b) články v časopise musí být před vydáním recenzovány odbornou komunitou
- c) titul je vydáván univerzitou nebo odbornou společností (nezařazují se tituly vydávané jednotlivcem nebo velmi malou skupinou osob bez podpory identifikovatelné instituce)
- d) nepřijatelná jsou pouze jednotlivá čísla časopisu
- e) pětiletá kontinuita ve vydávání titulů případně pět ročníků časopisu
- f) registrace v systému ISSN (International Standard Serial Number) je vítaným a doporučujícím ukazatelem.

Práce s portálem

Práce s vlastním portálem je maximálně zjednodušena , nicméně musí splňovat všechny vytyčené parametry, které jsou zárukou, že uživatel dostává do rukou účinný, efektivní, rychlý a aktuální nástroj přístupu ke konkrétní oblasti zájmu.

V současné době nabízí PEC uživatelům vyhledávání podle čtyř základních atributů:

- názvu časopisu (jakákoli sekvence znaku)
- ISSN
- vydavatele (jakákoli sekvence znaků)
- klíčových slov (anglických a českých).

Samozřejmě předpokládáme, že prohledávání pomocí klíčových slov a názvů časopisů budou preferovanými způsoby práce s portálem, ale existuje i další možnost, kterou je výběr z hierarchie oborů. Tato hierarchie je pro většinu oborů jednoúrovňová tj. základní označení oboru dané činnosti. Tato úroveň bude dodržována pro většinu sledovaných oborů, ovšem výjimku tvoří medicína, u které bylo třeba již nyní vytvořit dvouúrovňovou hierarchii. V tomto případě jsme měli situaci usnadněnou tím, že v medicíně je již řadu let podporována víceúrovňová strukturalizace. Výsledkem této strukturalizace je mezinárodní tezaurus MESH (MEdicinal Subject Headings) a jeho česká aplikace, kterých bylo při tvorbě portálu využito.

Jednoduché hledání

Seznam oborů:

[Architektura, stavební technika](#)

[Biologie](#)

[Botanika](#)

[Chemie a farmacie](#)

[Doprava](#)

[Ekonomika, obchod, finance](#)

[Elektrotechnika](#)

[Filozofie, etika](#)

[Fyzika, astronomie, vědy o zemi](#)

[Geografie](#)

[Geologie, paleontologie, mineralogie](#)

[Historie, archeologie, antropologie](#)

[Hudba](#)

[Interná](#)

[Neurologie, neurochirurgie](#)

[Onkologie](#)

[Ortopedie](#)

[Ošetrovatelství](#)

[Patologie, soudní lékařství](#)

[Pediatrie, neonatologie](#)

[Psychologie, psychiatrie](#)

[Radiologie, nukleární medicína, biofyzika](#)

[Socialní lékařství, pracovní, organizace zdravotnictví](#)

[Stomatologie](#)

[Urologie](#)

[Náboženství, teologie](#)

Kromě hierarchické struktury je možné vyhledávat i za pomoci rejstříků. Zatím jsou funkční rejstříky:

- názvů časopisů
- vydavatelů
- oborů (obory, které jsou dostupné v hierarchii).

Následující rejstříky jsou dosud nefunkční, ale o jejich brzké zprovoznění usilujeme, nebo je nastaveno jejich případné využití v budoucnu dle okolností:

- informačních zdrojů (původ časopisů – předplatné, volný přístup na www, elektron. zdroj apod.)
- institucí (přehled institucí, které mají přístup k časopisům v portálu až na úroveň fakulty, součásti)
- oborových třídění (tento rejstřík je připraven pro případ, že se časopisy budou indexovat do složitějších třídících systému, které jsou v oboru respektované – např. MESH pro medicínu).

Výsledky vyhledávání jsou zobrazeny dvojím způsobem. V první řadě se jedná o zobrazení základního přehledu všech vyhledaných časopisů ve struktuře ***název - ISSN - vydavatel***

Nalezeno:		
Název časopisu	Issn	Vydavatel
American Journal of Obstetrics and Gynecology	0002-9378	Mosby
Breast Cancer Research	1465-5411	Current Science
Cancer Research	0008-5472	American Association for Cancer Research
Clinical Cancer Research	1078-0432	American Association for Cancer Research
Pediatric Pathology and Molecular Medicine	1522-7952	Society for Pediatric Pathology (USA), Taylor & Francis

© 2003 PEC team s využitím knihovny PHPLIB Uff, sehnal jsem to za :0.381 s. :-)

Ve druhé úrovni jsou výsledky strukturovány do dvou částí – do ***podrobných údajů o titulu*** a do ***přehledu dostupných ročníků***.

Podrobné údaje o titulu obsahují tyto konkrétní informace:

Titul

- oficiální název periodika

ISSN

- mezinárodní unikátní identifikační číslo periodika

Jazyk

- jazyk plného textu časopisu

Obor

- název oboru, do kterého je časopis zařazen

Název a kód oborového třídění

- rezervované pole pro doplnění oborového třídění

Vydavatel

- jméno vydavatele a země vydání

Klíčová slova v češtině a angličtině

- klíčová slova, kterými byl časopis indexován.

Anotace

- pole pro stručnou anotaci časopisu

Poznámky

- prostor pro jakákoliv dodatečná sdělení o časopisu.

Detail časopisu

Název: Annual Review of Nutrition

ISSN: 0199-9885

Jazyk: anglicky

Obor: Sport, fitness

Třídění název:

Třídění kód:

Vydavatel: Annual Reviews

Klíčová slova (čecky): výživa a dietologie, výživa a dietologie, výživa a dietologie

Klíčová slova (anglicky): nutrition and dietetics, nutrition and dietetics

Druhá část – přehled dostupných ročníků upřesňuje možnost přístupu ke článkům. Zde jsou uvedeny:

Dostupné ročníky/roky

-časové období dostupnosti titulu. U časopisu, kde tento údaj nebyl zjištěn je údaj "Neomezeno".

Typ textu

-bližší specifikace textu (plný text, abstrakt/plný text).

Přístup pro

-informace o dostupnosti, omezení přístupu na jednotlivé fakulty, součásti, univerzity apod.

Informační zdroj

-licence, příp. bližší údaje o původu časopisu. Může jít o jméno zdroje (např. EBSCOhost, databáze Academic Search Premier) nebo o jiné určení původu (předplatné 1.LF UK apod.).

Embargo na plný text

- časové údobí od doby vydání časopisu, po které nejsou dostupné plné texty článků. Jde o restriktivní opatření vydavatele, kterým chrání své předplatitele. Tato doba se nejčastěji pohybuje v rozmezí 6-12 měsíců.

Poznámka k přístupu

-další údaje o přístupu k časopisu. Může jít o speciální přístupové kódy nebo o bližší určení dostupnosti (předplatné pouze na jedné katedře fakulty apod.).

Přehled dostupných ročníků:						
Dostupné ročníky/roky:	Typ:	Přístup pro:	Informační zdroj:	Embargo:	Poznámka	Vstup
Neomezeno	abstrakt/ plný text	UK	1. LF předplatné			Zobrazit
Neomezeno	abstrakt/ plný text	UK	volně online	12		Zobrazit

Pokud zde uvedené údaje neodpovídají, použijte prosím [Hlášení chyby](#).

© 2003 PEC team s využitím knihovny [PHPLIB](#)

Toto řešení umožňuje sledovat veškeré dostupné ročníky jednoho časopisu, i když jejich původ je různý (předplacený časopis, který je zároveň dostupný volně online s embargem, ukazuje i na případné duplicity apod).

Správa a údržba dat

V současné době je projekt koncipován a vytvářen jako decentralizovaný systém jednotlivých tematických oblastí, jejichž správou a aktualizací jsou pověřeni vytypovaní garanti z knihoven fakult a ústavů UK. Základní skupina časopisů zařazených do portálu PEC byla vybrána Ústřední knihovnou především z velkých elektronických informačních zdrojů a další etapa již bude realizována způsobem, který byl naznačen výše. Smyslem tohoto konání je především zajištění aktuálního stavu, a to je možné pouze v případě nejužší a efektivní spolupráce s garanty vytypovanými pro celou škálu oborů a disciplín na univerzitě pěstovaných. Portál totiž nezůstane pouze statickým nástrojem pro získávání informací z nejdůležitějších informačních pramenů, ke kterým nesporně časopisy patří, ale do budoucna uvažujeme jednak o neustálém doplňování nových titulů ve spolupráci s ostatními vysokými školami. Optimální by bylo, pokud by se podařilo do tohoto projektu zapojit vysoké školy, ústavy Akademie věd ČR, rezortní knihovny a případně další instituce, které by mohly nabídnout dosud nedostupné tituly časopisů. V tomto ohledu by UK ráda uplatnila své zkušenosti a pokusila se zajistit takovýto kooperativní systém minimálně pro akademickou sféru v České republice.

Technické řešení

Portál PEC je umístěn na serveru Univerzity Karlovy a funguje pod SQL databází v kombinaci s PHP skripty, založenými na knihovně PHPLib. Celý portál je přístupný na adrese <http://www.cuni.cz/pec/hledej.php>

Další rozvoj portálu bude zaměřen na:

- zlepšení editačního rozhraní pro správu dat
- automatické generování statistik
- automatickou validaci URL
- rozšíření projektu na další univerzity a ostatní organizace

Doufejme, že tuto PEC nepostihne osud její kolegyně z lidové písně, nýbrž naopak věříme, že je postavena tak fortelně a z takových stavebních prvků, které vydrží i případné zemětřesení a nárazy zájmu, které ze strany uživatelů očekáváme.